

Major Gram

Stockholm.

Min Heders Broder,

Jag tackar dig av hjärtat för ditt brev av den 21 och att du var god låta ändra annonsen angående Johns död. Som den var, hade den varit en ridicule (= till åtlöje). Jag vet inte en gång, vem som satt upp samma. Det fögnar mig av hjärtat, att du tror saken skall gå bra, men jag försäkrar min kära Bror, att efter mitt begrepp vill jag mycket hellre hava sett och hade mycket mera hopp, om man inte hade tagit mera än 2000 aktier à Rör 250 Eco vardera, som utgör en summa av Rör 500.000, och om detta nya Bolag vill betala det gamla Rör 300.00, så blir det Rör 200.000, som skulle utgöra en fond för Kolgruvan, en summa som aldrig kan behövas vid Ryd, men väl om man genom borrhälsök vill finna en mera förmånlig flöts eller ställen för nya schakt kan denna summa behövas, kanske däröver, men det beror på dåvarande intressenter. - Detta är det första. För det andra skulle man, när kolgruvan var slut på Ryd (eller förr, om kolens tillgång är tillräcklig därtill), bilda ett nytt Bolag för ett Glasbruk eller något annat manufakturverk, som kunde anses förmånligt. Detta sättet lärmar var och en av intressenterne i Gruvan fritt att taga aktier i vilket Bruk eller Fabrik de behagade utan att blanda allt uti ett, vilket efter mitt korta begrepp bleve ett slags sammelsurium av allting i en klump av det, som borde hava varit åtskilt. Frågan skulle hava blivit en helt annan, om en eller två engelsmän hade övertagit Gruvan och drivit de olika manufakturverk, som omnämnts i aviserna. Greve De la Gardie har fått en avskrift av ett brev, som jag erhållit från Herr Sime, som han kan läsa för dig, åtminstone dess huvuddelar. Appelman har varit här och tager emot tjänsten strax efter Nya Året, och jag hoppas, att han skall passa därtill. Tack för läftet att lämna mitt brev. Inventariet (det bästa jag kunde förstå) hade du med postdagen efter du skrev ditt sista brev till mig, men jag har svårt att förstå precis vad du menar med vad som är gjort och vad som felar för fullbordandet av 45 tums maskinen till en 53 tums cylinder. Det synes uti mitt projekt angivet uti augusti 1819, att maskinens flyttande och ändring skulle kostas med grund och murat hus Rör 6355 Banco, och här ingenting, snart sagt, där-

med gjort av betydandet. En halv cylinder är gjuten och fastsatt vid den halva, som var gjuten förut, samt några mindre gjutna järndelar, som Axel har lovat mig att vara det, och av räkning från fabriken frångår, vad de bestå av. De persedlar, som kallas av gjutet järn, äro ringen till övre delen av cylindern, dess botten, lock och pistången. Dessa äro de huvuddelar, som tillhöra maskinen (så som man benämner den) inne i huset (in the house), men vad angår pumparnas ändring, om maskinen skall flyttas till Ryd eller Brors Backe, än de skulle göra vid Ryd, och som förut är sagt, är dess flyttande till Ryd upptaget till Rnr 6355. På so, huru mycket där är uttaget härför i morgon. Det är visst inte mycket i förhållande till vad kalkylen uppgår till. - Min kära Eror minnes, att jag har påskyndat allt vad jag kunde Tit. Fagerström om de piesser för nya 55 tums maskinen, men i brist av tackjärn kunde han inte gjuta dem. - Jag vet intet rättare än att man upptager 45 tums maskinen till det värde, den är upptagen till i inventariet, och de nya pjäsernas värde skall även finnas där, som skall tillhöra det nya.

Jag är mycket obligerad för det deltagande, som Grevinnan Runth är nådig att hava med mig uti förlusten av en för flera år ungdom, som lovade en stark hälsa och skicklig medlem uti samhället, och jag försäkrar, att ingen tager (som jag tror) mer del uti hennes bekymmer än jag.

Uti detta års tid är det inte möjligt att säga så precis, när jag kan börja kolbrytning uti Försöket. Nog av! Var försäkrad, att ingen tid skall förloras därmed, så som jag nämnde uti mitt sista, först då uppföringmaskinen är färdig vid Hjelpen, vilket jag vill hoppas blir inom 14 dagar, åtta dagar därefter kan hästvinden vara flyttad därifrån till Försöket, och då kan kolbrytning börjas där. Robert, som har varit rätt stadig sedan Johns främfall, haver jag haft mycket njuta av, om detta vill fortliera (continuera). Jag har haft honom nere och mått under jord i Hjelpen i går, och som han lärt geometri, trigonometri, navigation, lantmåleri etc. uti England, blott han bliver stadig, kan blive ännu en nyttig medlem i samfundet och till mig nyttig. Jag är litet kreselig, till och med sjuk, men hoppas, att då jag har brukat min totiller har ett par dagar ännu, skall det gå för sig igen. - Robert och dess fru bjuder hjärtligen hälsa dig och beklaga din bortovaro tillika med Bergh och din tillgivne vän och Broder

Helsingfors d. 10 Januari 1881

Herr Major Gran

Stockholm

Min Bästa Broder,

Mycken tack för din angående av 29:e sistl. månad. Jag har observerat, vad du säger om aktiernas antal, även om amortering; detta senare skulle vara en klok anstalt, om den kan verkställas! efter allt vad jag kan förstå och vad jag från första början önskat. Jag är rätt nyfiken att se prospektet. Nu kommer det snart, hoppas jag.

Jag tackar dig för väl utträttad sak med pensioner för Folket; jag kunde omöjligt önska det bättre än det är. Nytt är här alldeles intet. Jag har varit sjuk som en hund, men nu Gudi lov är det snart alldeles bra igen. Det är glädjande för mig, att Robert håller sig beskedlig och stadig, han var åter nere i Gruvan och mätte med kompass i går igen och har gjort det rätt bra. Nu har vi haft något snö, men det har fallit under blåsväder, så att det har icke varit något slädföre; i natt blåste en storm eller näst därtill, och nu är det töväder. Få se, huru länge det skall så vara.

Uppförningsmaskinen vid Hjelpen är ganska nära färdig. Jag väntar blott på ett st. rör till "varma pumpen" från Helsingborg och schaktlarens uppsättande. Var god min kära Bror hälsa Berge-kollegie Herrarna ifrån mig, då du råkar dem, ävenledes Överdirektör Geijer. Jag har ännu icke fått tillfälle att se hans vackra fabrik i Stockholm. Robert och dess Fru bjuder mig framföra deras kompliment och hoppas snart ha nöjet att se dig säkert väl och muntert hem igen, till och med Din tillgivne

vän och Broder

T.S.

P.S.: - Åkermans Söner (Firma F.M. Åkerman & Son, Götetorg), ifrån vilka jag här haft brev av andra göromål eller affärer, nämner, att det ligger, som jag hade givit promemorial order för, kom till Helsingfors i November, men de har ännu intet hört från dig, oaktat de meddelat, då det anlönt. Nu säga de i ett par ord, att de är i Stockholm, och om du icke redan har skickat penning, gör det säkert med det första.

Hölgatuvan 12 Januari 1821

Herr Major Gran

Stockholm

Min kära Bröders brev av den 5:te dennes har jag riktigt emot-
tagit, och jag tackar dig av hjärtat därför.

Då jag i Leeds ^{Wiltshire} passerade några dagar med Owens Petroner Messrs.
Murray, Denton & Wood, trodde de visst inte, att han 1821 skulle
sättas att bedöma eldmaskiner, som jag hade byggt eller skulle
byggas, men jag skall inte tala någonting angående hans kapacitet
som ingenjör, fastän jag kan presentera ett brev från en av mina
landsmän ^{med} en anmärkning över de maskiner vid Södertolje kanal 1818,
som visar, att maskinen på 20 hästkrafter jämt gjorde precis skäl
för en på 10 och de övriga i samma mån jämt hälften av vad de borde
göra. Om jag får lov av min vän, skall jag låta översätta och
trycka detsamma med avisen. -- Jag tackar dig även, min kära Bror,
för de frågor, du var god tillställa mig, från Greve De la Gardie.
Den första begriper jag alldeles icke, varför den göres, emedan
denna maskin var ^{gjut} i gång den 5 Juni. Svar på den andra har du
så när man kan möjligt bestämma i mitt brev av den 30:de sistlidne,
men likväl skall jag svara på dem alla till Generalen Greve De la
Gardie på engelska, emedan jag tror mig kunna bättre explicera mig
på mitt modersmål, i synnerhet vad Directionen i Stockholm angår.
-- Min kära Bror har alltid hört mig säga som ordspråket "ju flera
kockar, ju sämre soppa", när jag talar om hushållning på backen
eller över jord (ty uti Gruvan kan inte göras några inskränkningar).
Då vill jag bjuda en var, som vill veta sanna förhållandet, att
blott gå på kontoret och se på böckerna och avlöningslistorna, ty
de måste, om inte fan är med i spelet, vara sanna. -- Det är mer än
troligt, att jag sade i somras, att det fattedes uppföringema-
skinen vid "Hjelpen" ganska litet eller inget nytt gjutgods, ty
då var det inget annat därev, som fattedes än så kallade blåsrör,
som icke väger ett lispund, men då 28 tums maskinen skulle i gång,
måste jag taga varmvattenspumpen från Helsingborgsmaskinen för att
användas där, och en ny varmvattenspump måste göras i dess ställe.
-- Men för fan, i värld, vad är detta för dumheter, som man har för
sig? -- Jag skall appellera till vem som helst, som äger minsta kun-
skap därom med det vattentilllopp i "Hjelpen" och den maskinstyrka,
vi hava, något schakt var som helst har varit i arbete med minare
försummelse än där har varit. Jag var intet nytt att berätta annat
än att 6 gossar av Stockholmarne ligga hemma, ty de hava icke kläder

Hägerström, Stockholm. 12/1 1921.

att gå ut med. Jag smickade bra till Hägerström, men han har ingenting. I morgon ska någon kringa ut på landet för att se, om man kan få någon värde, men vad kan man vill man utan pengar.

Alla de mina bjuder om sin hälsning

Din alltid tillgivna vän och broder
H.S.

Herr Major Gram
Stockholm.

Tack min Hedersbröder för ditt sista brev av den 9:de Janu., och jag hoppas, att du har fått mitt av den 12:te. - Ditt brev är, jag försäkrar dig, rätt intressant, emedan det giver mig någon upplysning om det antal aktier, som verket nu kommer att bestå av och som ontalats så många gånger. Jag har intet nytt att berätta dig härifrån. Greve Runth tillskriver dig om pengar. - Jag begriper inte, då man har kol på hand på backen, varför inte du eller, snart sagt, vem som helst (som ingen skuld i discount har förut) kan låna åtminstone Rör 5.000, varvid åtminstone någon av intressenterna kunde gå i borgen för summan, såsom brukligt är vid detta verk.

Jag kan väl tro, att både du och Bergmästaren (vilken jag bjuder om min hälsning till) har fan så mycket att göra, ty om H. Herrarna i Sverige inte förstå huru till att driva bruk och fabrik så väl som i England kunna de hålla långa protokoller och utarbete fullt 10 om inte 20 gånger så mycket skrivelser och kalkyler som man behöver eller brukar i nämnda land. Var god, min Bror, och säg mig, vad Greve De la Gardie vill, att jag skall svara Herr Sime på brevet, och kom snart hem med eller utan pengar, bäst likväl det förre. - Åkermans Söner skriker som fan, och jag fruktar, att vi mista snart nog några av vårt bästa folk, ty de kunna inte leva på vackra ord.

Må alltid väl och ännu bjuder jag (med hälsning från alla mina) vara välkommen hem till

Din alltid redliga vän och Bröder
T. Stawford

P.S.: - Sedan jag skrivit detta, har jag haft äran emottaga Greve etc., etc. De la Gardies brev, som jag med nästa postdagen hoppas hava äran att besvara.

T.S.

Minne major uran
Stockholm.

Min Redelse Bror,

Jag var full av förhoppning från vad din gode fru sade mig, att jag inte denna gång skulle behöva tillskriva dig när i Stockholm, men genom ditt sista till kontoriet ser jag, att du då inte visste, när du skulle lämna staden. Här vid gruvan är ingenting nytt sedan mitt sista. Maskinen vid Hjelöen är i gång och går bra. Den uppfordrar en korg på litet över $\frac{1}{2}$ minut, men då den blir sliten eller polerad, behöver den visst inte så lång tid som $\frac{1}{2}$, och detta är så fort jag någonsin önskar: schaktet är inte mer än 19 $\frac{1}{2}$ fannar. Därför äger maskinen nog styrka. Timmermästaren flyttat hästvinden till Försäket på ackord. Hovmarskalken greve Rantzau kom hem i går afton, men är mycket sjuklig. Jag var just nu och skulle hälsa på, men som han just inslumpat, talade jag inte med honom.

✓ Vid omfattning av mitt sista brev till dig den 12 ser jag, att jag glömde säga kära Bror, att jag skulle skriva ytterligare till greve De la Gardie angående överflödigt arbetsfolk etc., men det kunde synas, som om jag ville belasta styresmännen eller dig själv, vilket du väl vet är långt ifrån min mening, ty jag vet då du väl kommer hem. Om de inte vilja binda med onödiga instruktioner, kan gruvan drivas nu med lika enkelhet som gjordes de första 10 åren, under vilken tid ingen befattade sig det allra minsta varken över- eller underjordsarbetarna, utan det gjorde de, som bodde på stället - Jag skall lämna honom extrakt eller underättelser, huru snäll Huelandersen, då han åren 1807 och 1808 började befatta sig därmed, efter hand tog in en mängd mera folk och skade behovet på backen, eller över jorden, d.v.s. då vi togo manskap från arbetskrusen i Carlens lön och Landskrona, var det usekhet av alla slag till Fionghen. Han beföllde, att de skulle hava sina kol fritt hemkörda i stället för att de först måste själva låta hämta dem. - Dessa utlägg, som nu komma sist från Stockholm, kan giva dig ett gott begrepp eller idé om huru största delen av de först värvade pionjörerna voro. Därför måste vi då som nu sätta 2 eller 3 man till att utvätta, vad en man gjorde först, t.ex. tvänne gansare inkluderat till ett schakt, där så mycket kol och berg kom upp, att ganshärarna måste bytas en vid middagstid. Nu går det mycket bra, och de tro sig rätt nöjda, om en karl kan utstå gansning så länge som en lilla etc., etc.

Major Gram, Stockholm. 28/1 1821

- 2 -

Detta, käre Broder, ser Du själv är sant. Jag skall visa Dig i böckerna, att det år 1816 genom sådana inrättningar, som Hans salig Excellens har låtit göra, uppstått en extra utgift på 7 à 8000 Rdr Bco.

Men jag får sluta för postens avgående och blott en gång till (såsom i mitt sista av den 17:e) önska snart välkommen hem, och med bästa komplimang från Robert och dess fru tillika med

T.S.

Kohlgruften den 8:de Mars 1821

Major G. Gran
Stockholm.

Tack min hjärtans kära Bror för ditt brev av den 2:dra dennes! - Du minns, att jag gonnat förutsade, vad där kunde möjligen (av klokt folk) väntas av ett sådant sammelsurium som hela planen med 10.000 aktier jämte prospekt, d.v.s. rätt och slätt ingenting. - Däremot borde, om de ej vilja sälja till en engelmann (vilket jag är säker på vore bäst för Verket) ett prospekt utgått, som tydligen visade sanna orsaken till att Gruvan icke har burit sig, d.v.s. för att man började med att arbeta utan att någonsin äga tillräckelsevis det kapital, som var föreslagit, då det proponerades att börja med arbeten här på Ryd, och använt alla de vinster från Gamla Gruvan därtill etc., etc.

Jag ville, att inte mer än 1200 aktier skulle finnas å minst 500 Rdr Rgs vardera, men ännu bättre om där var mindre antal av aktier å Rdr 500 Bco. De handlande, jag har talat med i Ämnet, Rooth och andra, säga, att de skulle snarare och hellre köpa en aktie för 1000 Rdr Bco än 2 å 500 vardera, ty då skulle icke ett så vidlyftigt Bolag uppstå, och man driver alltid vilket arbete som helst ju enklare man kan ställa det för såväl Bolagsmän som Styrande. Härtill må gärna tilläggas, den som icke har Rdr 500 Bco att riskera, om han skulle mista allt sammans (som icke synes möjligt, ty där skall naturligtvis alltid bliva en del däraf i egendom och inventarium), har han visst intet till att göra med ett sådant företag som Höganäs Stenkohl-Gruvan. Vad är det! Jo, ca 40 $\times$ Sterling, lika mycket som Kapten Bakers betjänt hade om året, då han sist var i Sverige, och likväl allting fritt i Ämnet. Men jag hör Dig säga: "Detta är ett fattigt land". Det medgiver jag ock! Men jag är likväl fullt övertygad, att om en plan och prospekt hade varit uppsatt av Herr Överdirektör af Umr och Lit. Proving, hade de allt fått köpare till det beloppet, till och med en antalet aktier blott hade uppgivits till 800 st. å 500 Rdr Bco, som utgör samma summa som 1200 å 500 Rdr Rgs, nämligen 400.000 Rdr Bco, då gamla Bolaget skulle erhålla detsamma som de utbjödo Gruvan för år 1817 eller 250.000 Rdr, ty i vad mån är Gruvan förbättrad sedan? Det är sant, en smedja, ett sandstenshus äro uppförda, 74 tunn maskinen är ändrad och 28 tunn maskinen uppsatt vid en uppförningsmaskin, som är nytt till Verket. Men däremot, huru mycket stenkol

är där icke utbrutet eller upptaget sedan dess? Svaret är: för
höl hop pengar. - Detta vet Eror själv så väl som jag.

Se nu, min kära Broder, Du vet, att kalkylen för att upptaga
Ryd skulle gå till ca 80 å 90.000 Rdr Eco, men för hazarder, var-
till alla kolgruvor äro mer och mindre exponerade, borde alltid
vara någon recurs att tillgå, och detta hade vi här, ty då gamla
intressenterna erhålla 250.000 Rdr, som förut sagt är, så åter-
står för att vinna och iståndsätta gruvan vid Ryd, och även ett
"stipendium" för "jorðbæis" drivarb, inåt kolfältet Rdr 150.000,
och mer borde aldrig utgå.

Jag observerar, vad Du säger angående inskränkning av ar-
betsfolk, vilket jag hoppas vi snart kommer att muntligen talas
om. Hantverkare har inte arbetat annat än en dag eller 2 då och
då med det arbete, som varit absolut oundärligt för 14 dagar se-
dan eller mera. Kolkörsel eller rättare sagt både kol och flis
till Herrarna, smedjan etc. köras nu (som i begynnelsen med stora
kärren), och köraren har 4 sk. Rgs överbuvud för varje lass.
Ingen får fritt hemkört lägre under än Gruvfogden, stalldrängar
(som alltid har haft) och hantfogden samt de pionjärer, som late
hava uttjänt, 17 till antalet, men många av dem har snart gjort
detta. I mitten av nästa vecka är kitteln (ångpannan) till re-
serv färdig, då där blir 5 man mindre, tills 55 tums kitteln skall
börja repareras (om man kan få model därtill). Den har varit i
smedjan nu en längre tid.

Innan jag slutar, önskar jag säga kära Eror ett par ord om
Svaglinge och Backagården. - Då jag först användande dessa be-
ställen, så var det med ontanken att behålla den förra för min
egen räkning, och om Gruvan eller Excellensen icke var nöjd skedd
skulle jag behålla den begge. Men salig Excellensen övertalade
mig att lämna dem begge till Gruvan, vilket jag även gjort. Och
jag kan försäkra min Eror, om man vill bruka dem så, att man inte
ettävar efter annat än hö och inte såd eller annat oftare än till
innigare hövärt är nödig, så kan dessa hemman eller beställen
njutas med fördel, men då gäddar man så oftast själva ängen med
nästånge och stenkolsacka, som sprides först, och sedermera ned-
barvas (om jag kan bruka detta ord) med ris (?) årgon genom
gryn (?) och en häst spänd för densamma. - Men då skulle man så-
som i början stacka allt hö om hösten för hela nästkommande året.

Jag trodde, då jag begynte, att jag blott skulle skriva ett

Majör G. Gran, Stockholm. 8/3 1821

- 3 -

per reder och tacka för Ditt brev, jag skrev Dig den 4:de och bad
Dig såsom ofta förut komma snart hem till Din tillgivna vän
T.S.

P.S.: Om Du råkar Bergs-Collegium vänner, var god framför min
hälsning. - Min Nephew och Niece bjuder en deras compliment. - Vid
genomläsandet av detta brev får jag anmärka, att bror måste finna,
att jag som aktieägare själv måste inse, att desto mera Gruven kan
säljas för till ett nytt Bolag, desto bättre måste det vara för
mig - men jag vill hålla mig vid rimligheter.

T.S.

H.B. Skrev till Herr af Ulf med samma innehåll och besvarade hans
av den 15 januari.

Grufvan den 25 Mars 1881.

Herr Major Gran
Stockholm.

Tack min Heders Broder för de fyra sista breven. Alla den har jag läst med uppmärksamhet, och de förra av den 6, 13 och 16 dennes hade jag haft nöjet att föra detta besvara, om jag inte dagligen hade trott, att Håra Bror skulle hava post från Stockholm, innan ett brev kunde råka dig. -

Du vet, att jag från första stund, då det talades om projektet med 10.000 aktier utan att giva någon (även allra minsta) upplysning till allmänheten, varför Verket har gått så dåligt eller utsikten, att det skulle gå bättre i framtiden, tydligt och klart framlagt, att den Gamla gruvan, så snart den drivas med kraft och det fanns rymd till schakten, kunde arbetas med fördel, att man hade påbörjat ett nytt utan att äga någon ting närmare den summa, som påtecknades aktierna 1802 eller 1803, då de i stället för att sätta till ett kapital av 300.000 Rör Bco för detta viktiga företag utan avseende på den gamla Gruvan, som borde hava haft sin räkning för sig själv med sitt kapital, som var anslaget 1800, eller utlagt av lika antal, d.v.s. 120 av 500 Rör emot att (efter mitt korta begrepp, som jag sade då) efter allt sunt förnuft ändra om plåten och i stället för 500 Rör tagas 3.000 Rör Bco. Jag behåller på förberoga, att böckerna visa, huru tillgångar till ett sådant kapital då fanns att tillgå av dåvarande äressenterna, men jag får sluta för att vara färdig i tid för postens avgång och således kunna försvaret av ditt sista tillä vidare. Jag hade allt börjat med "öfverarbetarnas" avseende, och om jag icke skulle få veta i dag, att du var på hemresa, i alla fall med sista post lägga in ett memorial till Konungens Befallningshållande för att emottaga alla den, som äro ifrån korrekthetens och icke kunna arbeta för sin färd och sina kläder nere i gruvan. - Fem sådana hava varit till de reparationer, vid vilka de förut voro värvade, och nu återstå 3 styck. alldeles oöfverliga till arbete här och som också måste bort. - Det var ledadt till undersökningarna om Lyckan, att antiken på skärmen av Assessor Åberg var utlyst till nästa torsdag för skattarna. Jag talade med honom i föregång och förutskick af annat så att han skulle vänta några dagar därmed, men det har han icke gjort. Om de emellertid icke gå upp till rätt värde, så de sålles, sål. 2 Rör äro per tunna, för som ställa på, att några äresser den till Verket räkning så länge. - Adieu min Bror.

Din alltid tillgivne vän